

Skaðagerðir afturhaldsins

Tað er fyrst aftaná, ein sær tey brekini og mistøkini. Ongatíð hefur afturhaldið gjørt slíka skaðagerð, sum tá ið teir gingu ímóti uppskotið javnaðarmanna: »Arbeiði til øll á sjógv og landi«, ið varð sett fram longu í 1944. Mistakið verður tvífalt so gjølla lýst, um vit taka íslenska uppskotið um hetta sama evnið. Hetta uppskot kom árið eftir og er út í odd og egg tað sama sum uppskot javnaðarmanna.

Høvuðstáttarnir í hesum uppskoti vóru:

1) Byggjan av 25 nýmótans trolarum og har um framt ein hóp av størri og smærri, nýmótans fiskiferum.

2) Byggjan av ísvirkjum, kulda-goymslum, flaka- og hermetikkvirkjum, net- og togvirkjum o.s.fr.

3) Stovnan av 7 dyrkiliðum í samband við umskipan av landbúnaðinum. Hesi dyrkilið skuldu ferðast landið runt og gera alt hósikuligt og nýtuligt dyrkilendi til kulturbeiti.

4) Umskipan av skúlaskipinum, soleiðis at vit altíð høvdu tað neyðuga fólkatilfarið í samband við endurnýggjanar og endurreisingarnar av vinnulívinum á sjógv og landi. Hetta planøkonomiska stórverk skuldi fremjast eftir eini 5-áraætlan.

Hetta vildi sjálvandi kosta stórpening. Í Onglandi áttu vit tá 63 milj. kr. Peningastovrnarnir lógu inni við stórpeningi — alt saman peningur, sum undir lögtingsábyrgd var tøkur um hetta mundið. Aftrat hesum vóru góð líkindi at fáa stórpening til vegar við frívillegum og lutvís tvungnum lánum millum manna. Og seinast átti ymiskir lögtingsstovnar og -grunnar fleiri milj. kr.

Bert ein táttur av hesum uppskoti vann frama á tingi. Vinnulánsgrunnurin varð stovnaður. Hetta var eitt stórt framtig, men tó einki at rokna í mun til ta stóru uppgávu, ið loysast skuldi.

Í staðin fyri at ganga hesa náttúrliga leið, í staðin fyri at landið gjordist harri yvir allari peningaorku samfelagsins og stóð fyri alla skipa-bygging og øllum endurreisingararbeiðinum, lótu afturhaldsflokkarnir standa til. Hver sum vildi kundi keypa skip, lítið og einki eftirlit var við nøkrum. Menn bjóðaðu av hvørjum øðrum o.s.fr.

Úrslitið kenna vit.

Hvussu mangur maður er ikki farin á heysin? Einaferð væl stillaðir menn standa á berum, hús, jorð og aðrar fastognir eru farnar fyri lítið og lætt. Sakførarnir, ið annars trívast best í vesælatíðum fólksins, hava havt eina gulltíð, eru

vorðnir ovurrikir. Afturstigini hava verið so ovurstór, at tey valla kunnu gerast upp í peningi, armóðin hefur verið dagligur gestur í fiskimanna- og arbeiðaraheimum, mentunnarlig og menningarlig stórvirði eru farin fyri skeytið.

Varð uppskot javnaðarmanna framt, áttu vit í dag eins nýmótans arbeiðstól bæði á sjógv og landi. Landið var spart fyri øðiligar verkfallsbrestir, fyri ovurstórar skulda-byrðar, eingin fiskimaður var noyddur at rýma av landinum, allur óneyðugur innfluttningur var steðgaður, miljónavirðir, ið nú fara út av landinum, komu vinnulívinum til góðar o.s.fr.

»Arbeiði til øll á sjógv og landi« vildi hava skapað hvorum einstakum samfelagsborgara nýggj og betri livilíkindi, tí arbeiðandi fólkinum betri arbeiðs- og inntøkulíkindi, vngdóminum betri lestrar- og menningarlíkindi, teim gomlu, teim avlammu, teim sjúku, ja, øllum teim treingjandi sosialt rættvísi.

So nógv stóð og fall við hesi landsumfatandi, stórvingnu, planøkonomisku endurreisingar- og endurnýggjarskipan av okkara samfelagi, hesi skipan, ið Íslendingar gjørdu til sína, men sum okkara afturhaldsflokkar jarðlogdu.

Tí eru vit í dag vinnuliga, sosialt, menningar- og mentunnarlaga langt aftari enn hini Norðanlondini.

Til Føroya fólk

Vit vilja hervið heita á Føroya fólk um at geva eina peningagávu til keyp av einum røntgentóli til landsjúkrahúsið.

Politiloyvi til hesa landsinnsavning er givið frá 15. okt. til 5. nov. 1956.

Røntgenviðgerð av sjúkum verður serliga nýtt fyri ymsar kreftsjúkur, viðhvørt sum einasta viðgerð, men helst áðrenn og serliga aftaná skurviðgerð. Í øllum slíkum forðum mugu sjúklingar nú sendast av landinum. Eisini fyri vissar blóðsjúkur og kvinnussjúkur er stórus torvur á at kunna geva røntgenviðgerð, eins og ikki fáar húðsjúkur, sum í mong á kunnu pína hin sjúka, munandi og viðhvørt heilt skjótt batna ella lekjast við røntgen. Ikki allir slíkir sjúklingar halda seg til at fara burtur og fáa tí onga hjálp.

Men umframt er ein nøgd av sjúkum og brekum, serliga slitgikt í liðum og vøddum, sjúkur, sum geva pínu og níva sjúklingin illa, men sum kortini ikki koma lívinum í vanda, og sum hin sjúki tí afttrar seg fyri at fara langa leið við at søkja sær heilsubót, tí tað ikki altíð er lætt at fara leingi burtur frá

heiminum. Tað kostar pening og tíð. Í heilt nógvum av hesum forðum kunnu nakrar fáar røntgenviðgerðir munandi lætta um píuna fyri langa tíð, so hin sjúki verður púra arbeiðsføru aftur.

Tí hevði tað í allar mátar verið ein stórus fyrimunur at fingið eitt røntgentól. Nóg av teimum, sum nú noyðast av landinum, kundu fingið viðgerð her, men serliga hevði hin nógv storri parturin, sum nú eingi líkindi hefur til at fáa hjálp, uttan stórvegis stríð kunnað fingið munandi hjálp fyri nógv brek.

Vii vóna, at væl verður tikið móti teimum, sum koma í húsini við hesum listum, um tað bert er ein litil gáva, ið latin verður so ger alt mun, og um ikki nóg mikið fæst í fyrstu syftu so er hetta ein góð byrjan, og so verða nokk vegir til at koma á mál.

Tórshavn, tsnn 11. sept. 1956.

Kvinnufelagið.

Til hesa innsavnan tekur Sosialurin ímóti peningi. Send hann til box 76, Tórshavn.

Tað er ein royndur lutur, at afturhaldið ikki torir at halda áfram við trælkingarpolitikki sínum móttvegis teirri breiðu fjøldini av fólkinum, sum frálíður. Eitt dømi um hetta eru tey mongu javnaðarmálini, ið teir blankt hava avvíst ta fyrstu tíðina, tey hava verið frammi, men sum teir seinni hava kent seg noyddar til at fremja.

At tað í framtíðini vil ganga á sama hátt, er eingin ivi um, og tí kunnu javnaðarmenn altíð kenna seg fullvísir í at sigra at enda. Víst er stóðan ógviliga myrk í dag, nú teir 3 afturhaldsflokkarnir — sambands- fólka- og tjóðveldisflokkurin — eru so sterkir á tingi, men teir tora ikki at halda aftur í longdinni, sjálvt um teir t. d. lønarliga hava framt grovar brotsgerðir móti fiskimonnum og harvið øllum fiskimannafamiljum í landinum. Men sjálvt ikki hetta eigur at taka sigursvónina frá monnum, kvinnum og børn um, ið so skammiliga verða svikin av teimum, ið latin er vælferð fólksins — eisini smámannsins — upp í hendi, tí

tað er veruleiki:

at longu við byrjan av seinasta heimsbardaga kravdu javnaðarmenn, at allir fiskimenn skuldu hava 700 kr. í minstuløn,

at afturhaldsflokkarnir eisini gingu við 500 kr. og uppaftur seinni 300 kr., men at teir, sambands- fólka- og tjóðveldisflokkurin — fyri 2 árum

síðan framdu ta skammiliga brotsgerð móti fiskimonnum, at teir — á pappírinum — minkaðu hana niður í 650 kr., hvat ið veruliga keypvirði er 552,50 kr.

at henda sama skammiliga sorgarsoga afturhaldsins endurtók seg í samband við prísviðbótina.

at afturhaldið í árávis strembaði ímóti ellis- og avlamsrentuni, men at enda noyddust at taka undir við javnaðarmonnum og fremja málið, tó í nógv kryplaðum líki,

at afturhaldið bardist sum úlvur á skog ímóti, at allir arbeiðarar skuldu fáa 1. oyra fyri hvørt prístalsstig, men at teir í 1943 gingu við til at fremja hetta mál.

at afturhaldið aftur nú hefur tikið hetta rættvísa framtig aftur frá arbeiðarunum, soleiðis at keypvirði í tímalónini, ið nú er 3,74 kr., veruliga ikki er meira enn 3,18 kr.

at afturhaldið í 1944 feldi uppskot javnaðarmanna um eina fullkomna endurnýggjan av fiskiflotanum við m. a. 25 nýggjum trolarum.

at afturhaldið nú — nógv ov seint, sjálvandi — hefur fingið eyguni upp fyri, at teir við at fella hetta uppskot, óku fyrsta stigið til rama undirgang landsins, sum vit tó sluppu undan við, at Danir tóku um endan.

at teir við at steðga teimum undir javnaðarleiðslun lögdu vega- og havnaætlanum hava forðað almíklum framburði her á landi.

at teir við avtokuni av landshandlinum hava gjørt tað vitleysa nógv dýrt hjá tí breiðu fjøldini at liva her á landi.

Hvat er sosialisma?

Vit lata svenska forsætisráðharran Tage Erlander svara:

— Eitt nýtt samfelag veksur fram. Einkí arbeiðsloysi, sosialur tryggileiki og meira hækkingi livilíkindi enn nakrantíð áður, er serkenni sosialismunnar. Vit byggja fleiri sethús, skúlar, sjúkrahús, vit lata meira til tey gomlu, sjúku og avlammu, og vit útbyggja vinnulívið skjótari enn nakrantíð áður. Hin einstaka menniskjan hefur fingið storri frælsi til at skapa sær eina tilveru eftir egnum ynski. Rætturin hjá hinum einstaka til at hava eitt orð at siga í øllum samfelagsviðurskiðum og í arbeiðslívinum er storri enn nakrantíð áður.

— — —
Hesa mannagongd koma vit ongan tíð inn á so leingi umboðsmenn afturhaldsins, kapitalismunnar — samband fólkaflokkur, tjóðveldi, ella hvat nú allir handgingu menn stórmannsins og peningaveldisins finna upp á at nevna seg — sita við ræðinum á Føroya lögtingi.